

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ЗЕЛЕНИХ ОБЛІГАЦІЙ

А. Ю. Фролов, к. держ. упр., докторант

Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана, м. Київ

В останні роки сектор зеленої енергетики України накопичив багато проблем. На фоні викликів, пов'язаних з військовою російською агресією проти України, посилюються прояви негативних тенденцій, що стримують інвесторів вкладати кошти у відновлення зруйнованих енергетичних потужностей. Ці фактори як прямо, так і опосередковано впливатимуть на розвиток ринку зелених облігацій в Україні.

Найбільшою проблемою є накопичення боргів перед виробниками відновлюваних джерел енергії. І хоча проблема боргів в Україні за «зеленим» тарифом не нова, це зменшує інтерес інвесторів будувати нові «зелені» електростанції щоб компенсувати дефіцит потужностей в енергосистемі. Так, із 2021 року ДП «Гарантований покупець» заборгувало компанії з американськими інвестиціями «Elementum Energy» близько 60 млн євро за вироблену електроенергію з відновлюваних джерел в Україні. Загальний борг перед виробниками «зеленої» енергії з боку ДП «Гарантований покупець» у жовтні 2024 року становив близько 35,8 млрд грн [1].

Є також борги з боку ПрАТ «НЕК «Укренерго» перед постачальниками послуг із балансування, що може також впливати на зацікавленість інвесторів зводити об'єкти альтернативної енергетики на ринкових засадах. Загальний борг в 33,4 млрд грн ПрАТ «НЕК «Укренерго» може виплачувати протягом року, і це погано впливає на інвестиційну привабливість нових проєктів [2].

Борги в енергетичному секторі формуються з різних причин, але здебільшого вони спричинені неможливістю від'єднання боржників, що не сплачують за спожиту електроенергію, незбалансованістю покладення спеціальних обов'язків на учасників ринку електроенергії, а також незбалансованістю тарифів таких природних монополій, як ПрАТ «НЕК «Укренерго».

Стримує зелених інвесторів будувати нові електростанції також непередбачуваність регуляторного середовища в галузі. Зокрема, анонсовані державою зелені аукціони не викликають надмірних сподівань у інвесторів. Оскільки джерелом оплати і зелених аукціонів, і генерації від виробників відновлюваних джерел енергії є тариф на передачу ПрАТ «НЕК «Укренерго»,

(який завжди дефіцитний), то це також є тригером для потенційних учасників аукціонів.

Наразі в Україні розглядають створення спеціального фонду, що стимулюватиме будівництво нових «зелених» електростанцій. Для інвесторів цей фонд зможе забезпечити стабільну дохідність у нових проєктах відновлюваної енергетики шляхом гарантування доплат до мінімальної ціни у разі зниження ринкової ціни на електроенергію. Одночасно цей фонд дасть можливість інвесторам краще розуміти бізнес-моделі проєктів відновлюваної енергетики, що підвищує шанси на отримання фінансування з метою їх реалізації [3]. Так якщо ініціатор нового об'єкту «зеленої» генерації подасть таку модель, наприклад, у банк, то там побачать, що ціна на електроенергію, яку продаватимуть після введення об'єкту в експлуатацію, не буде нижчою певної фіксованої ціни за 1 МВт, оскільки є договір із фондом, що гарантуватиме доплату до мінімальної ціни у разі зниження ринкової ціни.

Втім, сьогодні тільки здійснюється пошук фінансування для створення такого фонду, а поки в Україні діятиме неефективний механізм підтримки сектору відновлюваної енергетики через ДП «Гарантований покупець», що накопичує багатомільярдні борги перед інвесторами. Для

пришвидшення будівництва «зеленої» генерації уряду було б доцільно запровадити програми страхування чи співстрахування, де держава виступала б гарантом. Наразі таке страхування можуть надавати лише представники міжнародних фінансових інституцій: група Світового Банку, Міжнародна фінансова корпорація розвитку США (DFC) або експортно-кредитні агентства окремих країн, наприклад Данії, Британії. Щодо останніх, то умовою такого страхування є придбання обладнання з тієї ж країни, і це обмежує потенційне коло постачальників [1].

В умовах дефіциту потужностей в енергосистемі України, важливо щоб держава дослухалась до ініціатив і пропозицій зелених інвесторів. Так, зокрема, Українська вітроенергетична асоціація зазначає, про обмежені внутрішні виробничі потужності для вітрових турбін в середині країни. Компоненти через свої розміри імпортуються в розібраному вигляді, і кожен з них підлягає різним нормам. В профільній асоціації переконані, що будівництво нових вітроелектростанцій може стрімко зрости у ціні без необхідних податкових пільг. Збереження ПДВ та імпортного мита на ввезення в Україну обладнання для вітроенергетики може суттєво сповільнити розвиток сектору [4].

Для покращення інвестиційного клімату в секторі «зеленої» енергетики Україні необхідно вирішити питання боргів, забезпечити стабільне регуляторне середовище та надати належну підтримку інвесторам, що вплине

на привабливість ринку зелених облігацій. Вирішення цих проблем стимулюватиме інвесторів вкладати кошти в українські зелені облігації, що дозволить будувати нові «зелені» електростанції, зменшуючи дефіцит потужностей в енергосистемі.

Список використаних джерел

1. Олександр Мороз. Гарпок заборгував 60 млн євро за зелену електроенергію американській Elementum Energy. URL: Elementum Energy <https://www.rbc.ua/rus/news/garpok-zaborguvav-60-mln-evro-zelenu-elektroenergiyu-1727361275.html>

2. Борги в енергетиці є негативним тригером для інвесторів – USAID. URL: <https://gordonua.com/ukr/news/money/borhi-v-enerhetitsi-je-nehativnim-triherom-dlja-investoriv-usaid-1720317.html>

3. Інвестори можуть дістати підтримку будівництва нових електростанцій в Україні через спеціальний фонд – Герус. URL: <https://gordonua.com/ukr/news/politics/investori-mozhut-otrimati-pidtrimku-budivnitstva-novikh-elektrostantsij-v-ukrajini-cherez-spetsialnij-fond-herus-1718737.html>

4. Без податкових стимулів розвиток вітроенергетики в Україні загальмується – інвестори. URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/ekonomika-glavnaya/bez-podatkovih-stimuliv-rozvitok-vitroenergetiki-v-ukraini-zagalmuetsya-investori.htm>

uRESIDENCY-НОВИЙ ЕТАП МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

О.С. Хмара, викладач економічних дисциплін

ВСП « Автотранспортний фаховий коледж КНУ», м. Кривий Ріг

Повномасштабне вторгнення суттєво вплинуло на українську економіку. Зараз потрібно не просто відновити її до рівня 2021 року, а зробити так, щоб держава мала кошти на забезпечення армії та майбутню відбудову.

У вересні 2024 року Міністерство цифрової трансформації України запустила uResidency — програму електронного резидентства України, завдяки якій іноземці зможуть віддалено зареєструвати ФОП в Україні та вести свій бізнес онлайн.